

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-594728-IX-906/08/WK

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 31/07/2008r.

Pan
Jacek Kapica
Podsekretarz Stanu
Szef Służby Celnej
ul. Świętokrzyska 12
00-916 WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Pan Jacek G. - starszy kontroler celny, zamieszkały w G. w sprawie niezgodności art. 43 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej (tekst jedn. - Dz.U. z 2004 r. Nr 156, poz. 1641 z późn. zm.) z art. 33 ust. 1 i 2, art. 65 ust. 1, art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

Przepis art. 43 ust. 1 wyżej powoływanej ustawy o Służbie Celnej stanowi, iż do funkcjonariusza celnego kobiety stosuje się przepisy prawa pracy dotyczące szczególnej ochrony pracy kobiet chyba, że przepisy niniejszej ustawy są dla niej korzystniejsze. Z kolei ust. 2 niniejszego artykułu określa, że art. 189 Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio. Natomiast art. 33 Konstytucji stanowi, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, społecznym i gospodarczym.

Wnioskodawca będący ojcem zastępczym małoletniego dziecka zwrócił się do Dyrektora Izby Celnej w Szczecinie o udzielenie urlopu macierzyńskiego. Dyrektor odmówił tego prawa informując, iż „funkcjonariuszowi mężczyźnie przysługują jedynie uprawnienia określone w art. 189¹ Kodeksu pracy, tj. jeżeli oboje rodzice lub opiekunowie dziecka są zatrudnieni, z uprawnień określonych w art. 148 pkt 3, art. 178

§ 2, art. 186 § 1 i 2, art. 186¹-186⁵, art. 186⁷ i art. 188 może korzystać jedno z nich, do takich uprawnień zaliczamy m. in. prawo do urlopu wychowawczego".

Rzecznik podziela wywód Dyrektora Izby Celnej w Szczecinie z dnia 30.05.2008 r. nr 420000-WKA-154-14/08-2/HW dotyczący braku subsydiarnego stosowania przepisów Kodeksu pracy w stosunkach administracyjno-prawnych bez wyraźnego ich odesłania, jednakże regulujące niniejszy problem rozwiązania prawne w poszczególnych pragmatykach służbowych są odmienne.

Wymaga bowiem wyjaśnienia, iż art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn. - Dz.U. z 2005 Nr 234, poz. 1997 z późn. zm.) określa, że funkcjonariuszowi - kobiecie przysługują szczególne uprawnienia przewidziane dla pracownic według przepisów prawa pracy, jeżeli przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej. Zgodnie z ust. 2 tego artykułu, przepis ust. 1 stosuje się także do funkcjonariuszy - mężczyzn, w zakresie w jakim pracownicy mogą korzystać ze szczególnych uprawnień przewidzianych dla pracownic. Jeżeli oboje rodzice lub opiekunowie są zatrudnieni, z uprawnień może korzystać tylko jedno z nich. Niemalże identyczną regulację zawiera art. 77 ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (tekst jedn. - Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 z późn. zm.). Natomiast art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tekst jedn. - Dz.U. z 2006 r. Nr 96, poz. 667 z późn. zm.) stanowi, iż strażakowi - kobiecie pełniącej służbę w Państwowej Straży Pożarnej przysługują uprawnienia przewidziane w przepisach prawa pracy dla kobiet, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej. Ustęp 4 niniejszego artykułu określa, że przepisy ust. 1-3 stosuje się także do strażaka - mężczyzny w zakresie, w jakim pracownicy mogą korzystać ze szczególnych uprawnień przewidzianych dla pracownic. Jeżeli oboje rodzice lub opiekunowie są strażakami, z uprawnień może korzystać tylko jedno z nich.

Z kolei przepis art. 183 § 1 Kodeksu pracy stanowi, iż pracownik, który przyjął dziecko na wychowanie i wystąpił do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka lub który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem, ma prawo do 18 tygodni urlopu na warunkach urlopu macierzystego, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 7 roku życia,

a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, nie dłużej niż do ukończenia przez nie 10 roku życia. Przepisy art. 180 § 5-7 stosuje się odpowiednio. Zgodnie z § 2 niniejszego artykułu, jeżeli pracownik, o którym mowa w § 1, przyjął dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, do 10 roku życia, ma prawo do 8 tygodni urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego.

Z powyższego wynika, że mężczyźni - funkcjonariusze Straży Granicznej, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej mają prawo do korzystania z urlopu macierzyńskiego.

Rzecznik zdaje sobie sprawę z tego, że pierwotnie nabycie prawa do urlopu macierzyńskiego związane było wyłącznie z urodzeniem dziecka w czasie pozostawania w stosunku pracy, bez względu na staż pracy, rodzaj zatrudnienia i wymiar czasu pracy oraz z reguły przysługiwało wyłącznie kobietom; jednakże współczesne regulacje odchodzą od tego typu rozwiązań przyznając to uprawnienie również mężczyznom i to nie koniecznie będącym biologicznymi ojcami.

Z tych też powodów należy stwierdzić, iż kwestionowany przez wnioskodawcę przepis może być niezgodny z określoną w art. 32 Konstytucji zasadą równości oraz niezgodny z art. 33 Konstytucji nakazującym równe traktowanie kobiet i mężczyzn w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego oraz życia rodzinnego, a także warunków wykonywanej służby. Ponadto art. 18 Konstytucji stanowi, iż małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. - Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), przesyłam Panu Ministrowi kopię wniosku zainteresowanego z załącznikami z uprzejmą prośbą o zbadanie sprawy i poinformowanie Rzecznika o zajętych stanowiskach.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich